

Mitä hyötyä sosiaalipsykologiasta?

Sosiaalitieteillä on jo pitkään ollut toistuva tapa pohtia omaa olemustaan ja sitä, onko ala kriisisä tai onko siitä mihinkään. Sinänsä ihailtavaa itsekritiisyyttä. Fysikoiden tai matemaatikoiden en ole suuremmin nähnyt pohtivan näitä alojensa mahdollisia eksistenssiongelmia kunhan vain porskuttavat eteen päin kohti kaiken teorioita tms.

Psykologia-lehdessä 2/2006 referoidaan ja kommentoidaan alan lehteä *Psychological Inquiry*, jonka viime vuoden viimeisessä niteessä pohdittiin kahdeksan kirjoittajan voimin kysymystä sosiaalipsykologian käytännöllistä hyödystä. Artikkelireferaattien jälkeen *Psykologia*-lehdessä kirjoituksia kommentoiva **Ilpo Vilkkumaa** tiivistää ”viisi viisautta, jotka ansaitisivat tulla osaksi kansanviisautta”: 1) arviomme asioista ovat usein virheellisiä, 2) käsittelemme saamaamme tietoa omasta näkökulmastamme ja suhteessa itseemme, 3) olemme alttiimpia kuin uskommekaan erilaisille sosiaalisille vaikuttimille, 4) näennäisesti merkityksettömät tilannetekijät voivat vaikuttaa meihin erittäin ratkaisevasti, 5) tieteellinen tutkimus voi lisätä ymmärtämystämme ihmisluonnosta.”

Vilkkumaa ei kuitenkaan pidä näitä ”sosiaalipsykologisiksi totuuksiksi” seuloutuneita väitteitä pahoina vaan miellyttävinä. Että on lohdullista saada tunnustaa, että ihminen (ja siten myös tutkija) on erehtyväinen. Aika tavalla relativistinen näkökulma tieteestä ja tutkimuksesta tuosta listasta kyllä tuntuu kumpuavan. Mutta ehkä turhan realistinen kuitenkin.

Esineellistetäänkö naisia pornossa sittenkään?

Samaisessa *Psykologia*-lehdessä referoidaan ja kommentoidaan (nimikirjaimet AO, oletettavasti **Ari Ollinheimo** lehden toimituksesta) laajalti myös tutkimuksia, joissa on pohdittu ikäaikaista kysymystä esineellistääkö porno naisia. Kirjoittaja muistuttaa vanhasta iskulauseesta ”Porno on teoria, raiskaus käytäntö”, jolla pornoa on haluttu kieltää. Kirjoittaja muistuttaa katsauksessaan, että pornosta on ilmestynyt lukuisia tutkimuksia tai tutkijoiden kannanottoja, jotka ovat toisilleen hyvinkin vastakkaisia.

Katsauksessa käydään hyvin seikkaperäisesti läpi yksi tuoreimmista tutkimuksista, Alan McKee’n tutkimusartikkeli ”The Objectification of Woman in Mainstream Pornographic Videos in Australia”, joka on julkaistu aikakauskirjassa *The Journal of Sex Research* 42).

McKee päättyy siihen, että suosituimmissa pornovideoissa naisia ei esineellistetä sen enempää kuin miehiäkään. Eräs kiintoisa erityispiirre tutkimuksessa kirjoittajan mukaan: ”populaareissa pornovideoissa ylipäättensä äärimmäisen harvinaista väkivaltaa ilmeni pääasiassa niissä videoissa, jotka oli suunnattu naisille.” Tutkittavana oli Australian suurimpien postimyyntiyritysten 50 suosituinta pornovideoita.

Kirjoittaja muistuttaa tutkimusesittelyn jälkeen, että ”vaikka kukaan tuskin kieltää sitä, että pornografian valtavirtauksessa on toki edelleen havaittavissa ihmisen esineellistämistä, niin ainakin aikaisempi lähes paradigmaattinen oletamus pornografiasta nimenomaan naisen alistamisen välineenä ei näytä enää vahvasti perustellulta väitteeltä.” Myös pornovideoiden roolihahmot ovat muuttumassa monipuolisemmiksi, arvelee kirjoittaja.

Johtopäätöksensä kirjoittaja toteaa, että ”tieteellisen tutkimuksen edetessä, menetelmien kehittyessä ja monipuolistuessa niin tilastollisesti kuin teoreettisesti, yhä useampi sukupuoleen sidottu ”synti”, ”pahe” tai ”epäkohta” katoaa ja muuttuu ihmisen yhteiseksi rajallisuudeksi ja ihmisten yhteiseksi ongelmiksi kumpakaakin sukupuolta syyllistämättä.”

Saattaa hyvinkin olla tutkimus oikeilla jäljillä, samoin kommentaattori.

Koska kirjoittaja on mies kuten referoimansa tutkijakin, liikkuu hän ehkä vaarallisilla vesillä. Niinpä kirjoittaja ilmeisesti koettaa saada vahvistusta tälle näkemykselle valtavirtapornon tasapuolisesta ihmisen esineellistämisestä vetoamalla myös naisten käymään keskusteluun. Kirjoittajan mukaan ”feministien piiristä” lähteneen Harvardista valmistuneen juristin Nadine Strosenin muutaman vuoden takainen teos *Defending Pornography: Free Speech, Sex, and the Fight for Women’s Rights* sekä ilahdutti että järkytti debatin eri osapuolia näkökulmansa ja tulkintansa vuoksi. No, tulkintoja ovat. Ja kaiketi tulkita voi sängen monin tavoin - aina yhtä ”varmastii”.

Duodecim 125 vuotta

Suomalainen Lääkäri-seura Duodecim täyttää tänä vuonna 125 vuotta.

Merkkivuoden kunniaksi on Helsingin Yliopistomuseo Arppeanumissa avattu 7. kesäkuuta juhlanäyttely ”Uskomuksista ymmärrykseen – Aikamatka lääketieteeseen”.

Vuonna 1881 perustettu Duodecim on toiminut huomattavan laajalla sektorilla yhteiskunnassa: suomenkielisen lääketieteellisen sanaston kehittäminen, lääkärikunnan kouluttaja ja terveystiedon jakaja Suomen kansalle. Duodecimilaiset vaikuttivat vahvasti siihen, että suomen kieltä alettiin ylipäättään käyttää yliopiston lääketieteellisessä tiedekunnassa ja yliopistoklinikoissa 1890-luvulla. Ensimmäinen kokonaan tutkintonsa suomeksi suorittanut lääkäri valmistui vuonna 1898. Duodecim in rakennutti 1903 Suomen ensimmäisen koko kansalle tarkoitetun tuberkuloosiparantolan (Takaharju Punkaharjun kupeessa). Seura oli myös yhdessä Suomen Punaisen Ristin kanssa järjestämässä Suomen ensimmäisiä ensiapukurseja eli samariittikurseja.

Duodecim in perusti Suomen hammaslääketieteen isäksikin kutsuttu Matti Äyräpää. Nimensä seura sai perustajajäsenten lukumäärästä: Äyräpää kokosi lääketieteen kansantajuistamistyöhön alun perin kaksitoista (lat. duodecim) suomenmielistä medisiinaria. Äyräpään mukaan (1891) ”Ei ole kylliksi siinä, että tieteitä tutkitaan ja toutuksien perille pyritään. Tulokset ovat myös yleisön ja kansan tiedoksi saatettava jos mieli työstään hedelmiä saavuttaa. Jos mikään tiede, niin ainakin terveydenhoito-oppi on kansantajuiseksi tehtävä.”

Duodecimissa on nykyisin noin 19 000 jäsentä ja se onkin suurin varsinaisista tieteellisistä seuroistamme.

Kieli- ja käsittekkasia

Kun pahaa aavistamaton aprillipäivään herääjä ryhtyi 1.4. aamusella katsomaan Ylen teksti-TV:tä, hän hieraisi vähintäänkin kerran epäuskoisena silmiään: uutisen mukaan ”Liikenne- ja viestintäministeriö asettaa työryhmän arvioimaan biorytmisen tunnistamisen säätelyn tarvetta”. Siis *biorytmisen*?

Myöhemmin aamulla tekstiin tuli pieni korjaus: biorytmien sijaan puhuttiin sentään jo *biometrinen* tunnistamisen tarpeesta.

Joko hyvä aprillipila toimittajalta tai sitten vain vaikea sana.

ARGUMENTA

HANKKEET
TUTKIJOIDEN JA TIETEIDEN
VÄLISEN KESKUSTELUN
HERÄTTÄMISEEN

Suomen Kulttuurirahasto pyytää esityksiä yhden tai useamman Argumenta-hankkeen käynnistämiseksi vuosina 2006-2007. Esityksen tekijä toteuttaa hankkeen yhteistyökumppaniensa kanssa Kulttuurirahaston tuella.

Argumenta on rahoitusmalli, jonka tarkoitus on luoda tutkijoiden ja tieteiden välistä keskustelua ajankohtaisista, merkittävistä tutkimusaiheista. Argumentan ydin on pitempi seminaarien sarja, jossa keskustellaan kilpailevista näkökulmista ja avoimista kysymyksistä, teorioista ja käytännöistä. Siihen voi liittyä myös muuta toimintaa.

Argumentan aiheet valitaan siten, että ne ovat sekä tieteellisesti kiinnostavia että yhteiskunnallisesti ajankohtaisia. Ne voivat olla päivänpoliittisen väittelyn kohteena, mutta Argumenta antaa tilaisuuden keskusteluun nimenomaan tieteellisistä lähtökohdista.

Argumenta-sarjassa on tähän mennessä toteutettu kolme hanketta: Koli Border Forum, Kulttuuri identiteetin rakentajana sekä Tutkijoiden metsäpalaveri. Kunkin hankkeen kesto on ollut noin kaksi vuotta ja budjetti 150.000 - 200.000 euroa. Rahoitusta on käytetty lähinnä koordinaattorin palkkaamiseen sekä seminaarien ja muiden tapahtumien järjestämiseen.

Vapaamuotoiset esitykset (3-4 liuskaa) toimitetaan Suomen Kulttuurirahastolle **7.8.2006 mennessä** word-tiedostona sähköpostiosoitteeseen argumenta@skr.fi

Rahaston hallitus päättää hankkeiden käynnistämisestä syksyn kuluessa. Hankkeen johtajan kanssa neuvotellaan tarkemmasta aikataulusta ja budjetista.

Lisätietoja Argumenta-sarjasta ja hanke-esityksen laadinnasta saa rahaston toimistosta, puh. (09) 612 810, sekä kotisivuilta www.skr.fi/ajankoht/argumenta

Kaikkia ministeriötiedotteiden ystäviä ilahdutti varmaan myös seuraava: "Opetusministeriön hallinnonalan talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskushankkeen esiselvitys hallinnonalan virastojen ja laitosten talous- ja henkilöstöhallinnon järjestämisen nykytilasta, voimavaroista ja tietojärjestelmistä on valmistunut." Sittenkin pakinoitsija Ollia? Ei, vaan lehdistötiedote opetusministeriöstä 5. kesäkuuta. Iloitkaamme silti että on valmistunut – jokin. Joka tapauksessa tavoitteena on seuraavan lauseen mukaan myös "talous- ja henkilöstöhallinnon keskeisten prosessien keskittäminen, yhdenmukaistaminen, yksinkertaistaminen, tuotteistaminen ja sähköistämisen." Ainakin lukija sähköistyi.

Mitä Tieteessä tapahtuu seuraavaksi?

Seuraava *Tieteessä tapahtuu* -lehti (6/2006) ilmestyy elokuun lopulla. Niteen aiheita ovat mm. "Lääketieteen velvollisuus olla aina väärässä", "Kuuliaisuuden loukku – Jesuiitat ja Maan liik-

kumisen probleemi 1600-luvulla", "Atomististen selitysten vastustamaton viehätys" ja "Tapaus Lysenko – sellaista ei voisi tapahtua meillä". Syksyn niteissä käsitellään myös mm. psykologisen kehityksen sikiöaikaista ohjelmoitumista, suomalaisen taloustieteen ja -politiikan viime vuosikymmeniä sekä antiikin roomalaisia juristeja.

Kirjakritiikin kohteeksi pääsivät mm. **Seikko Eskolan** kirja *Historian kuolema ja kulttuurien taistelu*, **Riitta Nikulan** *Suomen arkkitehtuurin ääriovivat* ja **Yrjö Sepänmaan** ym. *Pellossa perihopeat*.

Tieteen päivien ohjelma valmistumassa

Tieteen päivät lähestyvät (10.–14.1.2007). Päivien ohjelma alkaa myös valmistua. Ohjelmatilanteeseen voi käydä tutustumassa osoitteessa www.tieteenpaivat.fi

Jan Rydman